

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Invalidiliitto muistuttaa YK:n vammaisyleissopimuksesta, joka edellyttää, että vammaiset ihmiset huomioidaan aktiivisina kansalaisina, joilla on yhdenvertainen mahdollisuus toimia yhteiskunnan jäseninä. Vammaisten ihmisten osallisuutta suhteessa ilmastosuunnitelmaan voidaan lisätä monin eri keinoin. Tärkeää on luoda monimuotoisia ja avoimia rakenteita kaikkien ihmisten osallisuuden vahvistamiseksi ja kaikkien kansalaisten näkemysten keräämiseksi.

Yhdymme Allianssi ry:n lausunnossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan ilmastosuunnitelmaan voisi olla tarpeellista sisällyttää kuvaus sidosryhmien osallistamisesta. Lisäksi kannustamme kuntia huolehtimaan vammaisneuvostojen osallistamisesta YK:n vammaisyleissopimuksen artiklan 4.3 (Yleiset velvoitteet) edellyttämällä tavalla.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Invalidiliitto korostaa, että kansalaisten sitouttamiseksi ilmastonmuutoksen torjuntaan ja ilmastotoimien tekemiseen on tärkeää jakaa seurantatietoa avoimesti ja helposti hahmotettavassa muodossa. Näin konkretisoituu tehtyjen toimenpiteiden vaikutus. Vammaisneuvostoa on kuultava ja informoitava myös seurantaa tehtäessä.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

-

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

-

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

-

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Varsinaisia vammaisvaikutuksia ei esityksessä ole arvioitu, eikä edes kappaleessa ”4.2.6 vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin” ole erikseen mainittu vammaisia ihmisiä.

Invalidiliitto katsoo asiaa yhdenvertaisuuden kannalta: vammaiset ihmiset haluavat olla torjumassa ilmastonmuutosta, mutta eivät välttämättä voi osallistua kaikkiin toimiin vammattoman ihmisen lailla – esimerkiksi liikkumismuodon vaihtaminen autosta julkiseen liikenteeseen ei ole vaikeasti vammaiselle ihmiselle välttämättä minkäänlainen aito vaihtoehto.

Varsin moni vammaisen ihminen tarvitsee arjessaan autoa pystyäkseen liikkumaan oman kodin ulkopuolella. Julkisen liikenteen esteettömyys ja katkeamattomat turvalliset palveluketjut eivät ole vielä kovinkaan laajasti vammaisten ulottuvilla, mutta toteutuessaan ne edistävät mahdollisuutta hyödyntää joukkoliikennettä ja auttavat näin vähentämään liikenteestä syntyviä päästöjä.

Invalidiliitto kannustaa valtiota kehittämään tukimuotoja, jotka ohjaisivat vammaisten ihmisten autonhankintaprosesseja vähäpäästöisten tai päästöttömien autojen suuntaan. Invalidiliitto on esittänyt selvityksen käynnistämistä, jotta vammaisille ihmisille voidaan luoda vähäpäästöisten tai päästöttömien autojen hankintaan kannustava tukielementti. Nykyinen verotuksen kautta kohdentuva tukijärjestelmä ei kannusta vammaista ihmistä vähäpäästöisen tai päästöttömän auton hankintaan. Invalidiliitto on ehdottanut, että yhtenä vaihtoehtona selvitetäisiin suoran hankintatuen käyttöönottoa, jossa voisi soveltaa autoverolain 26 § kriteereitä. Jotta vammaisten ihmisten on mahdollista siirtyä käyttämään sähkö- tai hybridautoja, on latauspisteiden oltava esteettömiä.

Liikenteen päästöt vähenevät myös kevyen liikenteen väylien käytön lisääntyessä. Kevyen liikenteen väylien esteettömyyden merkitys korostuu hitaammin liikkuvien tai apuvälineitä käyttävien vammaisten ja ikääntyneiden ihmisten kohdalla. Erilaisin apuvälinein liikkuvat ihmiset voivat käyttää kevyen liikenteen väyliä vain, jos niiden peruskunnosta ja erityisesti ympäri vuoden tapahtuvasta ylläpidosta huolehditaan. Lähiympäristössä tehtävien lyhyiden automatkojen ja taksipalveluiden käyttötarve vähenee, kun esteettömät kevyen liikenteen väylät tekevät lähikohteista saavutettavia eri tavoin liikkuville ihmisille.

Lisäksi syytä huomioida vuonna 2021 voimaan tullut laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Tieliikenteen päästöjen vähentäminen auttaa saavuttamaan päästövähennystavoitteet. Päästövähennysten huomioiminen julkisissa hankinnoissa on myönteinen asia.

Esteetön asunto- ja toimitilarakentaminen säästää luonnonvaroja, kun ei jouduta korjaamaan jälkikäteen käyttäen moninkertaisesti rakennusmateriaaleja.

Kestävän kehityksen periaatteet on huomioitava myös apuvälineiden hankinnassa ja valmistuksessa: valmistetaanko ja hankitaanko laadukkaita kestäviä kotimaisia apuvälineitä, jotka eivät mene helposti rikki ja jotka ovat myös korjattavissa, vai lennätetäänkö rikkoutuneen apuvälineen tilalle aina uusi muovituote tuhansien kilometrien päästä?

Muut huomiot

Invalidiliitto haluaa tuoda vahvasti esiin, että jokaisella toimijalla on oma osuutensa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Jotta vammaiset ihmiset voivat osallistua yhdenvertaisesti erilaisten ilmastonmuutosta hillitsevien toimenpiteiden tekemiseen, on huolehdittava läpileikkaavasti palvelujen ja rakennetun ympäristön esteettömyydestä sekä digitaalisesta saavutettavuudesta.

Andersson Laura
Invalidiliitto ry